

A TUDOMÁNYOS STÍLUS ÉS A JÓ SZÖVEGMINŐSÉG¹

TARTALOM

- A. Milyen a tudományos stílus?
- B. Milyen a jó minőségű szöveg?

A. MILYEN A TUDOMÁNYOS STÍLUS?

Az írás stílusa attól lesz tudományos, hogy egyrészt megfelelően használt szakkifejezéseket tartalmaz, másrészt fegyelmezett, mértéktartó objektivitás és az érvelő – bizonyító hangnem jellemzi. Tehát:

- **Törekedni kell a téma elfogadott nyelvezetének,** fogalmainak szakszerű használatára.
- Feleslegesen és indokolatlanul azonban nem kell idegen kifejezéseket használni.
- **Kerülni kell** a kollokvialis, a hétköznapi informális kommunikációban használatos kifejezéseket, vagy **laikus megfogalmazásokat**.
- Kerülni kell a homályos, kétértelmű megfogalmazásokat, túlbonyolítást, felesleges szavakat és szóismétléseket
- Visszafogottan kell használni a minősítéseket és értékeléseket. Nem alkalmazunk túlzó jelzőket, érzelmi töltésű kifejezéseket.
- Az érvelő–bizonyító stílusban minden kijelentésnek tartalmilag alátámasztottnak kell lennie. Kerülni kell az érveléssel alá nem támasztott minősítéseket.

HELYTELEN ÉS HELYES PÉLDÁK

1. Érzelmekre ható, népszerűsítő stílus. Az alábbi példa inkább egy népszerűsítő, hírközlő újságba kerülhetne, mert az érzelmekre hat és általánosságokat állít. Egy tudományos dolgozatban így nem szerepelhet!

Helytelen példa

A Down-szindróma napjainkban már egyre **toleráltabb és elfogadottabb** betegség. Nagyon fontos azonban a betegség kockázati tényezőinek minimalizálása, kiiktatása valamint a magzati korban történő szűrés fontosságának felismerése. **Ha a baj megtörtént,** fontos a betegekre fordított kellő figyelem illetve a **szertő és türelmes környezet,** amellyel ha ez esetben **csodás gyógyulást nem is, de csodás életet várhatunk.**

Helyes példa:

---

¹ A *Tudományos stílus és a jó szövegminőség* a Szegedi Tudományegyetem, Pszichológia Tanszékének útmutatójának átdolgozott változata. Eredeti forrás: Szegedi Tudományegyetem, Pszichológia Tanszék (2012). Letöltve: 2015.01.02, <http://www.pszich.u-szeged.hu/psy/index.php/en/segedletek/>.

A Down-szindróma napjainkban már egyre elfogadottabb betegség. Mivel gyógyítására jelenleg még nem állnak rendelkezésre eszközeink, ezért a megelőzésre kell nagy hangsúlyt fektetni. Ennek a szempontjából különösen fontos a betegség kockázati tényezőinek felismerése és minimalizálása, valamint a korai szűrés magzati korban.

2. Laikus fogalmazás. A következő mondatban laikus hangzású a „tudósok” szó használata. Egy tudományos szövegben minden szerző, akire hivatkozunk, tudós. Ezért ha egy tanulmányra hivatkozol, akkor ennek több elfogadható módja is van, pl. „Az egyik kutatás arra az eredményre jutott, hogy...”, „Egy tanulmány szerint...”, „, stb.

Helytelen példa:

Tudósok egy csoportja a szerzett diszlexia esetében a lassabb olvasási eredmények mellett egyéb szenzomotoros teljesítménybeli csökkenést figyelt meg (Brehmens, Mauriten, - Giedd, 2009).

Helyes példa:

Az egyik kutatásban a szerzett diszlexia esetében a lassabb olvasási eredmények mellett egyéb szenzomotoros teljesítménybeli csökkenést figyeltek meg (Brehmens, Mauriten, - Giedd, 2009).

3. Kollokvialis nyelvezet

Helytelen példa: Elég sok probléma adódott abból, hogy...

Helyes példa: Számtalan probléma adódott abból, hogy...

4. Túlzó jelző

Helytelen példa: Rendkívül fontos volt az az eredmény, mely szerint.....

Helyes példa: Lényeges eredmény volt, hogy ...

5. Szóismétlés

Helytelen példa: A tudományos eredmények közzététele a tudományos munka szerves része.

Helyes példa: Az eredmények közzététele a tudományos munka szerves része.

6. Felesleges szavak

Helytelen példa: A kísérleti személyek a szó szerinti felidézés helyett újraalkották a történetet saját kulturális mintáikon nyugvó személyes elvárásaik alapján.

Helyes példa: A kísérleti személyek a szó szerinti felidézés helyett újraalkották a történetet saját kulturális mintáik alapján.

7. Túlbonyolítás

Helytelen példa: A sorozathatások **lehetnek** az érvényességet **veszélyeztető problémák forrásai**.

Helyes A sorozathatások **veszélyeztethetik** az érvényességet.

8. Homályosság, kétértelműség

Helytelen példa: A pozitív eredménnyel záruló két vizsgálat közlésre kerül, míg a negatívval végződő másik tíz nem, holott lehet, hogy **az eredmények** a véletlennek köszönhetőek.

Helyes példa: A pozitív eredménnyel záruló két vizsgálat közlésre kerül, míg a negatívval végződő másik tíz nem, holott lehet, hogy **a pozitív eredménnyel záruló vizsgálatok eredménye** a véletlennek köszönhető.

9. Semmitmondó mondat

Helytelen példa: Fontos, hogy **mindent megtegyünk** a megbízhatóság érdekében.

Helyes példa: Fontos, hogy a megbízhatóság érdekében **kiszámítsuk a megfigyelők közötti egyetértés fokát**.

B. MILYEN A JÓ MINŐSÉGŰ SZÖVEG?

A jó minőségű tudományos szöveg tartalmas, világos, és átgondolt gondolatvezetésű. Mindez három szinten jelentkezik: 1. A **mondatok** szintjén helyes, ha szem előtt tartjuk: egy jól átgondolt, tartalmas, rövid mondat többet ér, mint egy túlbonyolított körmondat. 2. A **paragrafusok** szintjén azt kell szem előtt tartani, hogy a paragrafus olyan koherens közlési egység, amely *egy fő gondolat köré rendezett tartalmat* közöl. Emellett fontos, hogy a paragrafusokat *formailag konzekvensen jelöljük* a teljes szövegünkben! 3. A több paragrafusból összeálló **alrészeknél** arra kell ügyelni, hogy a gondolatvezetés világosan egymásraépülő, láncszemszerűen illeszkedő paragrafusokból álljon. Tehát:

- Kerüljük a túl általános, túl hosszú, semmitmondó vagy homályos mondatokat!
- Kerüljük a túl hosszú vagy túl rövid paragrafusokat (az előbbieket túl sok mondanivalót fognak egy keretbe, az utóbbiak viszont nem fejtik ki a fő gondolatot. **Egy paragrafus nem állhat egy vagy két mondatból!**)
- Kerüljük a gondolatmenet megtörését! Fordítsunk külön figyelmet a jelentősebben eltérő tartalmi részek közötti átvezetésekre; ezt a funkciót általában a paragrafus végén elhelyezkedő mondatok látják el. Az átvezetés legyen logikus, indokolt, ne törje meg a gondolatmenetet!
- Világosan definiált fogalmakat használjunk! Még a szóismétlés árán se használjunk szinonimákat, mert az rontja a megértést.

A mondatok csiszolásakor a következő kérdéseket tarthatjuk szem előtt:

- Azt fejezi-e ki a mondat, amit közölni szeretnénk?

- Nem lenne-e jó másféle szórend?
- Nincs-e a mondatban pongyolaság, kétértelműség? (Ha a pontatlanság és a szóismétlés között kell választani, válasszuk inkább a szóismétlést!)
- Nincsenek-e benne felesleges szavak, semmitmondó kifejezések?
- Nem túl bonyolult-e a mondatszerkezet? Nem kellene-e kettébontani a mondatot?
- Egyes különösen fontos mondatoknál: Hatásos-e a mondat?
- Ha passzív szerkezetű a mondat: Nem lenne-e jobb aktív szerkezetben?
- Jól bánunk-e az írásjelekkel a mondaton belül (vesszők, gondolatjel, zárójel, stb.)?

A paragrafusok átnézésekor a következő kérdéseket tarthatjuk szem előtt:

- Világos-e hogy mi a paragrafus fő gondolata?
- Világosan kapcsolódik a fő gondolathoz a többi közlés?
- Világos-e minden paragrafus funkciója, szerkezete?
- Nem túl hosszú vagy nem túl rövid-e a paragrafus?
- Indokoltan ér véget az adott ponton az egyik, és kezdődik a másik paragrafus?
- Váltakoznak-e a rövid és hosszú mondatok, jó-e a szöveg ritmusa?

HELYTELEN ÉS HELYES PÉLDÁK

1. Túl bonyolított fogalmazás. A következő mondat túl bonyolított, többszörösen összetett, és nehezen követhető. Használj inkább több, rövidebb mondatot! Így könnyebben olvashatóvá válik a szöveg.

Helytelen példa:

Az egyik kutatásban olyan személyeket **vizsgáltak, akiknél** a szerzett diszlexia **problémája áll fönt**, késleltetett olvasás jelenségét **találtak**, illetve egyéb szenzomotoros teljesítménybeli hiányokat **figyeltek meg** (Brehmens, Mauriten, - Giedd, 2009).

Helyes példa 1:

Az egyik kutatásban a szerzett diszlexia **esetében** a lassabb olvasási eredmények **mellett** egyéb szenzomotoros teljesítménybeli csökkenést **figyeltek meg** (Brehmens, Mauriten, - Giedd, 2009).

Helyes példa 2:

Az egyik kutatásban, amely szerzett diszlexiával élő személyeket vizsgált, a lassabb olvasási eredmények **mellett** egyéb szenzomotoros teljesítménybeli csökkenést **figyeltek meg** (Brehmens, Mauriten, - Giedd, 2009).

2. Túl rövid mondat. A túl rövid mondatok arról árulkodnak, hogy a dolgozat szerzője nem látta át az adott témát, amiről írt. Emellett szaggatottá teszik a gondolatmenetet, ezért össze kell vonni az egymás után következő, tartalmilag összefüggő mondatokat.

Helytelen példa:

A nyelvi fejlődés elmarad a mentális kor mögött. A nyelvi elmaradáson kívül ezeknél a gyerekeknél a nyelven belüli teljesítménymintázat nem mutat atipikus mintázatot (Campella, 2008).

Helyes példa:

A nyelvi fejlődés elmarad a mentális kor alapján elvárttól, a nyelven belüli teljesítményprofil azonban túl nem mutat atipikus mintázatot (Campella, 2008).

3. Túl rövid paragrafus, megtört gondolatmenet. A következő „paragrafus” két mondatból áll, ezért kifejtetlen marad. A paragrafus nem lehet 1-2 mondatból álló bekezdés, mert ez megtöri a gondolatmenetet és arról tanúskodik, hogy a dolgozat szerzője nem látja az összefüggéseket! A tartalmilag összefüggő, egymás után következő bekezdéseket láncszemszerűen kell vezetni egy logikai gondolatmenetet követve!

Helytelen példa:

A **Down-szindróma** (DS, Down-kór) egy veleszületett kromoszóma-rendellenesség, ami a 21. kromoszómapár hibás osztódásának következtében alakul ki. Középsúlyos értelmi fogyatékossgal és testi rendellenességekkel társul.

A **Down-szindróma nevét** John Langdon Down angol orvos után kapta. Ő volt az, aki először írta le klinikailag a tünetegyüttest 1866-ban. Langdon a külső megjelenés (a belső szemzugban megjelenő úgynevezett mongolredő) alapján helytelenül úgy ítélte meg, hogy a betegség lényege a mongol rasszra való visszaütés, ebből ered a hibás *mongoloid idióta* elnevezés.

Helyes példa:

A **Down-szindróma** (DS, Down-kór) egy veleszületett kromoszóma-rendellenesség, ami a 21. kromoszómapár hibás osztódásának következtében alakul ki. Középsúlyos értelmi fogyatékossgal és testi rendellenességekkel társul. **Nevét** John Langdon Down angol orvos után kapta. Ő volt az, aki először írta le klinikailag a tünetegyüttest 1866-ban. Langdon a külső megjelenés (a belső szemzugban megjelenő úgynevezett mongolredő) alapján helytelenül úgy ítélte meg, hogy a betegség lényege a mongol rasszra való visszaütés, ebből ered a hibás *mongoloid idióta* elnevezés.

4. Nem megfelelő paragrafus-átvezetés. Az egymás után következő bekezdésekhez kell átvezetés. Próbáld összekapcsolni, vond össze formailag (pl. kötőszavakkal), illetve tartalmilag is (részletezve például hogy miben hasonlítanak vagy különböznek ezek a referált kutatások, miben jutottak azonos vagy különböző eredményre, mennyiben újabb, korszerűbb, megbízhatóbb az egyik kutatás a másikhoz képest, más vizsgálati csoportot használtak-e?, stb.). Néha két szóval ki lehet fejezni több tagmondat mondanivalóját (erre is látsz itt példát).

Helytelen példa:

Kutatást folytattak a verbális megértéssel és gesztikulációval kapcsolatban. Az egészséges gyerekekhez képest azt találták, hogy szignifikáns különbség van a diszlexiás gyerekeknel a gesztusok fejlődésében (Caselli, Vicari, - Pizzoli, 1998).

Vizsgálták a tárgymegnevezés pontosságát és a spontán gesztusok használatát képmegnevezésnél és azt találták, hogy a diszlexiás gyerekek kevésbé voltak pontosak a megnevezésben, sokkal több gesztikulációt használtak, ebből arra a következtetésre jutottak, hogy sokkal mélyebb konceptuális tudásuk van, mint amit a gesztusaikból és a válaszaikból következtethetnénk, **amit onnan gondoltak, hogy a válaszaik igaz rosszak voltak, de kapcsolatokat lehetett találni a célszó és a használt szavak és gesztusok között** (Stefanini, Caselli, - Volterra, 2007).

Helyes példa:

Caselli és munkatársai (1998) a verbális megértést és gesztikulációt **tanulmányozták** diszlexiásoknál. Az egészséges gyerekekhez képest szignifikáns elmaradást találtak a gesztusok fejlődésében (Caselli, Vicari, - Pizzoli, 1998). **Egy ezekkel az eredményekkel ellentmondó újabb kutatás** a spontán gesztusok használatát képmegnevezési helyzetben vizsgálta (Stefanini, Caselli, - Volterra, 2007). A képmegnevezésben a diszlexiás gyerekek pontatlanabbak voltak, viszont a tipikusan fejlődő gyerekekhez képest sokkal több gesztikulációt használtak **adekvát módon**. Ebből arra a konklúzióra jutottak, hogy sokkal mélyebb konceptuális tudásuk van, mint amire a gesztusaikból és a válaszaikból következtethetnénk.

5. Nem megfelelő paragrafus formázás. Bekezdések formázása (Formátum/Bekezdés menüpontnál állítható): Behúzás típusa első sor (1,25 cm-rel beljebb kezdődik), térköz előtte és utána is 0 pt; sorköz 1,5-es (nincs üres sor a bekezdések között). Igazítás: sorkizárt.

Helytelen példa 1:

Caselli és munkatársai (1998) a verbális megértést és gesztikulációt **tanulmányozták** diszlexiásoknál. Az egészséges gyerekekhez képest szignifikáns elmaradást találtak a **gesztusok fejlődésében** (Caselli, Vicari, - Pizzoli, 1998).

Helyes példa:

Caselli és munkatársai (1998) a verbális megértést és gesztikulációt **tanulmányozták** diszlexiásoknál. Az egészséges gyerekekhez képest szignifikáns elmaradást találtak a **gesztusok fejlődésében** (Caselli, Vicari, - Pizzoli, 1998).